

Tanítási tervezet

1. Alapadatok

Az óra időpontja: 2020. 11. 02. (hétfő), 8:00-8:45

Iskola, osztály: 7.C osztály

Iskola neve és címe: ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Általános Iskola és Gyakorló Gimnázium (1146 Budapest, Cházár András u. 10.)

Tanít: Várhegyi Réka

Témakör megnevezése: A földrajzi övezetesség

Tanítási egység (téma) címe: A valódi mérsékelt öv

Az óra (jellemző) típusa: új ismereteket szerző és feldolgozó óra

2. Tantervi követelmények

2.1. A tanítási óra oktatási céljai:

- A tanulók értsek és ismerjék a valódi mérsékelt öv területei közötti különbségeket, kialakulásuk okait.
- A tanulók értsek és ismerjék a valódi mérsékelt öv négy területének főbb jellemzőit, képesek legyenek azokat a kiadott anyagok alapján jellemezni és tudjanak velük kapcsolatos általános összefüggéseket megfogalmazni.
- A tanulók tudják összehasonlítani a forró- és a mérsékelt övezeti sivatagot mint tipikus tájakat. Értsék, hogy bár mindkettő a leszálló légáramlás miatt jön létre, más ok miatt van jelen leszálló légáramlás.
- A tanulók ismerik és képesek jellemezni a forró övezet öveit és a mérsékelt övezet meleg- és valódi mérsékelt övét.
- A tanulók képesek példákat megnevezni a természeti adottságok gazdálkodást, életvitelt befolyásoló szerepére.
- A tanulók képesek összehasonlítani az eddig tanult övezeteket, öveket és képesek velük kapcsolatos törvényszerűségeket megfogalmazni.

2.2. A tanítási óra képzési, fejlesztési céljai:

- Csoportban való hatékony együttműködés fejlesztése a kollaboratív, kooperatív feladatvégzésen keresztül
- A személyes és társas kapcsolati kompetencia fejlesztése a kollaboratív, kooperatív feladatvégzésen keresztül
- Az anyanyelvi kommunikációs kompetencia fejlesztése a kollaboratív, kooperatív és párban történő feladatvégzésen keresztül
- A páros munkában történő feladatvégzés gyakorlása, a hatékony együttműködés fejlesztése a táblai applikáció készítése során történő páros munka segítségével
- Gondolkodási műveletek és készségek fejlesztése: összehasonlítás (például a forró és a mérsékelt övezeti sivatagok mint tipikus tájak összehasonlításán vagy a négy valódi mérsékelt övi terület összehasonlításán keresztül), összefüggések megértése és azokból való következtetés (például az éghajlat és a talaj, a növényzet és a többi jellemző összefüggései révén vagy az éghajlatot kialakító tényezők és az adott terület jellemzői közötti összefüggésekből való következtetések, például a táblai applikáció készítése során)
- Írásbeli vázlatkészítés fejlesztése a kollaboratív, kooperatív csoportmunka elvégzése során
- Szóbeli szövegalkotás fejlesztése a tanári kérdések megválaszolásának segítségével
- Ábraelemzés, azzal ismeretek összekapcsolásának gyakorlása, fejlesztése a táblai applikáció elkészítése során (a területek párosítása a számokkal a térképen)

2.3. A tanítási óra nevelési céljai:

- Hatékony együttműködésre nevelés a kollaboratív, kooperatív és párban történő feladatvégzésen keresztül
- Globális gondolkodásra nevelés a különböző övek jellemzőinek megismertetése által
- Környezettudatosságra nevelés a gazdálkodási szempontok kiemelése során

2.4. Oktatási követelmények:

a. Fogalmak:

- új: valódi mérsékelt öv, óceáni terület, óceáni éghajlat, mérsékelt szárazföldi terület, nedves kontinentális éghajlat, kontinentális hatás, szárazföldi terület, száraz kontinentális éghajlat, lombhullató erdő, füves mezőség (sztyepp, préri, pampa), füves puszta, erdős puszta, mezőségi talaj, szélsőségesen szárazföldi terület, mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat, vegyes szántóföldi növénytermesztés, szürke erdőtalaj, ciklonok
- megerősítendő: mérsékelt övezet, nyugatias szélrendszer, vándorló (nomád) állattenyésztés, barna erdőtalaj, legelők, szántóföldek, időszakos vízfolyás, egyenletes- és ingadozó vízjárás, sivatagi vázlat

b. Folyamatok:

- új: -
- megerősítendő: erdőirtás, környezetkárosítás, globális felmelegedés, a sivatagok kialakulásának folyamata

c. Összefüggések:

- új: a valódi mérsékelt öv területeinek jellemzői és kialakulási okainak összefüggése az óceánoktól való távolság függvényében
- megerősítendő: a szárazföldek és a víztömegek felmelegedésének mértéke közötti különbség, a sivatagok kialakulásának okai, a csapadék és a folyók vízjárása, vízhozama közötti összefüggés, az éghajlat és a természetes növénytakaró közötti összefüggés

d. Megfigyelések, vizsgálatok, kísérletek:

- A mérsékelt övezet öveinek és területeinek elhelyezkedése, megnevezése az atlasz használatának segítségével

e. Fejlesztendő készségek, kompetenciák (mit, mivel?):

- anyanyelvi kommunikációs kompetencia (például a csoportos és páros munkával)
- a személyes és társas kapcsolati kompetencia (például a csoportos és a páros munkával)
- a gondolkodási készségek, földrajzi- és rendszerben történő gondolkodás (például az összefüggések felismerése, megértése során, illetve az övezetességi rendszer kialakulásához vezető okok ismeretével)
- tanulási kompetencia (például kiadott szöveg alapján képes vázlatot készíteni és a lényeges információkat kiemelni, átadni társának)

f. Főbb tanulói tevékenységek:

- kollaboratív csoportmunkában történő feladatvégzés
- kooperatív csoportmunkában történő feladatvégzés
- párban történő feladatvégzés
- táblai applikáció készítése
- vázlatkészítés
- tanulói közlés

3. Szemléltető és munkaeszközök

- prezentáció (a mérsékelt övezetről általánosan, illetve a valódi mérsékelt övről és térképrészlet a táblai applikációhoz)
- középiskolai földrajzi atlasz (Földrajzi övezetesség, 49. oldal)
- nyomtatott szövegek (a négy valódi mérsékelt övi terület jellemzőiről)
- cédulák és gyurmaragasztó a táblai applikációkhoz
- füzet
- okostábla (a prezentáció kivetítéséhez)

- hagyományos tábla és kréta
- post-itek (a mosolygós tanár néni cetlikhez)

4. Felhasznált irodalom

- A 2020-as Nemzeti Alaptanterv. Magyar Közlöny, 2020. évi 17. száma.
URL: <https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/letoltes> (utolsó letöltés dátuma: 2020.10.27.)
- A 2020-as NAT-hoz illeszkedő kerettanterv – Földrajz 7-8. évfolyamokra
URL: https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_5_8 (utolsó letöltés dátuma: 2020.10.27.)
- A tipikus tájak földrajzának tanítása [dr. Makádi Mariann]
URL: http://geogo.elte.hu/images/downloads/3_Kepzeshez_kapcsolodo_anyagok/3.2_Szakmodszertani_felkeszules_segedanyagai/Segedanyag_Tipikus%20tajak_tanitasa.pdf (utolsó letöltés dátuma: 2020.10.27.)
- OFI (2018): Középiskolai földrajzi atlasz. [dr. Balassa Bettina és mtsai.]
- Mozaik kiadó (2010): Földrajz 7. – A kontinensek földrajza. [Vízvári Albertné és mtsai.]
- Online tananyag, 6-7. Valódi mérsékelt övezet.
URL: https://www.nkp.hu/tankonyv/foldrajz_9/lecke_05_006_7 (utolsó letöltés dátuma: 2020.10.29.)
- OFI (2018): Földrajz 7. [Alexa Péter és mtsai.]
URL: https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/FI-506010701_1_teljes.pdf (utolsó letöltés dátuma: 2020.10.28.)
- Segédanyag a tanítási tervezetek elkészítéséhez [dr. Makádi Mariann]
URL: <http://geogo.elte.hu/images/oratipusok.pdf> (utolsó letöltés dátuma: 2020.10.27.)

5. Mellékletek jegyzéke

- Földrajzi övezetességi táblázat (kitöltendő) – Google Drive linkként
- Földrajzi övezetességi táblázat (az eddig tanultakkal kitöltve)
- Az írásbeli számonkérés feladatlapja és megoldókulcsa – Google Drive linkként
- PowerPoint prezentáció a mérsékelt övezetről és a valódi mérsékelt övről – Google Drive linkként
- Az órán kiosztott leírások a négy valódi mérsékelt övi területről – Google Drive linkként
- A táblai applikációról táblavázlat

Az óra részletes felépítése

Idő	Az óra menete	Didaktikai mozzanat	Didaktikai módszer	Munkaforma	Eszköz
0. perc	Az óra kezdete, köszönés. Adminisztrációs teendők (a múlt órai írásbeli felelték – az éghajlatot kialakító, befolyásoló tényezőkről és az átmeneti- és a térítői övről - csak a tanóra végén kerülnek kiosztásra), és az elmúlt órán tanult (webquest formájában dolgozták fel) egyenlítői övről vázlat kiosztása és beragasztása a füzetbe.	adminisztráció	-	-	kinyomtatott vázlat az egyenlítői övről, füzet
1-5. perc	Az elmúlt órák anyagának rövid ismételése (forró övezet és a meleg mérsékelt öv), figyelem felhívása az új címre (A mérsékelt övezet). A földrajzi övezetességet összefoglaló táblázat kitöltésének megbeszélése (kiemelten a nehezebb szempontokra ügyelve: évszakszám, települési módok, gazdálkodási módok) az eddig tanult övek esetében (forró övezet övei és a meleg mérsékelt öv). A tanulók kiegészítik, javítják és ellenőrzik a saját táblázatukat.	a korábban tanultak felelevenítése, frontális ellenőrzése	irányított kérdés, tanulói közlés, tanári közlés	frontális osztálymunka	a földrajzi övezetességet összefoglaló táblázat
6-8. perc	A mérsékelt övezetről eddig tanultak ismételése. A valódi mérsékelt öv általános jellemzése (főleg területeinek, éghajlatainak megnevezése és elhelyezkedése), atlasz segítségével. A prezentáció segíti a jegyzetelést a füzetbe.	ismeretek rögzítése, ismeretszerzés ráhangolódás az új témára	irányított kérdés, tanulói közlés, tanári közlés	frontális osztálymunka	atlasz (Földrajzi övezetesség, 49.o.), prezentáció, okostábla, füzet
9-18. perc	A valódi mérsékelt öv négy területének jellemzése, feldolgozása 4-4 fős szakértői csoportokban (egy-egy területtel két-két csoport foglalkozik). A feladat ismertetése <i>(szakértői csoportokban dolgoznak, minden csoport 1-1 terület dolgoz fel és ezt követően minden csoportból 1-1 tanuló új csoportot alkot, ahol megtanítják egymásnak a saját területüket)</i> , majd 4 fős csoportok megalkotása tanári irányítással <i>(itt figyelni kell rá, hogy a 4 fős csoportalkotás információja utoljára hangozzon el, mert a tanulók ilyenkor rögtön a csoportok beosztásával kezdenek foglalkozni)</i> . A tanulók vázlatot készítenek a kiadott anyagok segítségével az egyik területéről a kivetített, illetve tanult (a földrajzi	ismeretszerzés	munkavégzés kiscsoportokban (szakértői csoportok), tanári közlés	kollaboratív csoportmunka	kinyomtatott szövegek a négy területről, füzet

	övezetesség jellemzéséhez használt) szempontok szerint a füzetükbe. A céljuk az, hogy összedolgozzanak a szöveg értelmezésében és a vázlatok elkészítésében egyaránt. <i>Fel kell hívni a figyelmüket, hogy mindenkinek kell vázlatot készítenie a füzetébe.</i>				
19-38. perc	Ezután, mivel minden csoport minden tagja a szakértőjévé vált 1-1 területnek, így minden csoportból 1-1 ember új 4 fős csoportokat alkot. Csoportok újra alkotása <i>(minden azonos csoporttag papírjára előzőleg A-H betű kerül, így ezzel az azonosítóval megkeresik a saját új csoportjukat)</i>, a feladat ide vonatkozó részének megismétlése és időfelelős kijelölése <i>(be lesz karikázva annak a betűjele, aki az időfelelős az adott csoportban)</i> <i>(tanítsák meg egymásnak egyesével a saját területeiket, a többiek pedig erről készítsenek vázlatot a füzetükbe; egy szakértőnek 5 perce van a saját beszámolójára, az időfelelős pedig ügyel ennek betartására).</i> A füzetükbe készült vázlat alapján a tanulók megtanítják egymásnak sorban annak a területnek a jellemzőit, amelyeknek szakértői lettek, a többiek pedig az elhangzottak alapján vázlatot készítenek a füzetükbe mind a három új területről. <i>Fel kell hívni a figyelmüket, hogy mindenkinek kell vázlatot készítenie a füzetébe.</i>	ismeretszerzés és ismeretek rögzítése	munkavégzés kiscsoportokban (szakértői csoportok), tanári közlés	kooperatív csoportmunka	füzet
39-44. perc	Táblai applikáció: A négy tanult terület fontosabb jellemzőit cédulákon kapják meg a tanulók párosával. A táblára felrajzolt táblázat vázába kell felragasztaniuk a sajátjukat az óra során készített vázlatuk alapján. A forró övezeti és a mérsékelt övezeti sivatagok rövid összehasonlítása (főként a kialakító tényezőre és annak okaira koncentrálva).	ismeretek rögzítése	táblai applikáció készítése, tanári közlés, tanuló közlés	páros munka, frontális osztálymunka	csomagolópapír cédulák a négy tanult terület jellemzőivel, gyurmaragasztó, tábla, kréta, okostábla, prezentáció
45. perc	Az órán tanultak összegzése és az óra értékelése néhány mondatban. A legjobb munkát végzett tanulók egyéni értékelése <i>(mosolygós tanár néni cetlik segítségével)</i>. A múlt órán írt, kijavított írásbeli számonkérések kiosztása, a dolgozatban előforduló leggyakoribb hibák kiemelése,	összegzés, értékelés	tanári közlés	-	mosolygós tanár néni cetlik

	megbeszélése (pl. az Egyenlítőtől való távolság nem az éghajlatot befolyásoló, hanem kialakító tényező).				
--	--	--	--	--	--

Mellékletek

Az földrajzi övezetességet összefoglaló táblázat (üres), az írásbeli számonkérés feladatlapja és megoldókulcsa, a mérsékelt övezetről készült PowerPoint prezentáció, illetve a valódi mérsékelt öv négy területéről készített jellemzés az alábbi Google Drive felületen érhető el:

<https://drive.google.com/drive/folders/1X5GALY33eIP9q4SyafQ0-LWatM1U26Fi?usp=sharing>

A földrajzi övezetesség táblázata kitöltve az eddig tanultakkal:

Övezet	Öv	Térület	Éghajlat	Évi csapadék	Évszak-szám	Term. növényzet	Folyók vízjárása	Talajtípus	Felszínfor-málóg érk	Gazdálko-dás	Népsűrű-ség	Település-mód
forró	térítői	-	forró öve-zeti szá-ragi egh.	≤ 200 mm	1-2	φ	ingadozó (lőnárak) (váltó)	φ	apró, száraz, cseres	oasis-gazdálk.		odüssók.
	átmeneti	-	savanna eghajlat	400-1500 mm	2	navanna (erős-, köz- és gyenge)	ingadozó	vöröses talaj	apró, száraz, meleg, folyó csapadék	talajművelés		zselat, (merekutatók)
	egyenlítői	-	egyenlítő eghajlat	≥ 1500 mm	1-2	esőerdő	együletes	vöröses talaj	meleg, csapadék, folyó, nem vöröses	ültetvények		zselat.
mérsékelt	meleg mérsékelt	monszun terület	monsz. öve-zeti monszun egh.	1000-1500 mm	4	trófi-lombf. e.	ingadozó	vöröses talaj	apró, száraz, meleg, folyó csapadék	terasztos földm. művelés		település-mód
		mediter-rán ter.	mediterrán eghajlat	500-1000 mm	4	kemény-lombf. e.	ingadozó	zöldes, vöröses talaj	apró, száraz, folyó, meleg	öntözés, szőlő, olajfa		
	valódi mérsékelt	dceahi terület	dceahi eghajlat	800-2000 mm	4	lombos erdő	együletes	brama erdő	apró, száraz, meleg, folyó csapadék	halászati, állattenyésztés, szőlő, olajfa		
		mezőgazd-sági terület	mezőgazd-sági eghajlat	500-800 mm	4	lombos erdő	ingadozó	brama erdő	apró, száraz, meleg, folyó csapadék	szőlő, olajfa, állattenyésztés		
		szőlő- és szőlő-terület	szőlő- és szőlő-terület eghajlat	300-500 mm	4	erdő- és füves puszt	ingadozó	zöldes, mezőgazd-sági talaj	apró, száraz, meleg	szőlő, állattenyésztés		
		szőlő- és szőlő-terület	szőlő- és szőlő-terület egh.	≤ 200 mm	4	φ	ingadozó (lőnárak)	φ (váltó)	meleg, apró, száraz	oasis-gazd.		

A táblai applikáció táblavázlata:

TERÜLET/ JELLEMZŐK	2. ÓCEÁNITÉR. [D]	4. MÉRSÉKELTEN SZÁRAZTÖLDI TERÜLET [C]	3. SZÁRAZTÖLDI TERÜLET [A]	1. SLE-SŐSÉGESEN SZÁRAZTÖLDI TERÜLET [B]
éghajlat	ÓCEÁNITÉRI ÉGHAJLAT	NEDVES KONT. ÉGH.	SZÁRAZ KONT. ÉGH.	MÉRS. ÖVELETI SIVAT.
évszakok	ENYHE TEL, HŰVÖS NY.	HŰVÖS TEL, MELEG NYAR.	KEMÉNY, HIDEG TEL, FORRÓ SZÁRAZ NYAR.	
kial. oka	ÓCEÁNOK ÉS CIKLONOK	ÓCEÁNOK HATÁSA	KONTINENTÁLIS HATÁSOK	KONT. BELSŐ + HEAVYVID.
csapadék	EGYENLETES CSAP.ÉLO	A CSAPADÉK ELŐSZÁRA ISEM EGYENLETES	TELENY HÓ < →	
folyók	EGYENLETES VÍZ.	INGADOLO VÍZTÁRS	SLELS. INGADOLO	
növényzet	LOMBHULLATÓ ERDŐ	BÜKKTÖLGY	ERDŐS- I FÜVES PUSZTA	NINCIS
	LEVELOK, SLAINTÖFÖLDEK < →		A FÖLD ELESKAM.	
gazdálkodás		SLAINTÖFÖLDI NÖVELTERMESZTÉS		ÖAZISGAZDALK.
	BURGONYA, ÁRPA, ROZS, ZAB, TAKARM.	BÜZA, KUKORICA, NAPRAT, CIKORR. ZÖLDS, GYUM.	BÜZA, KUKORICA	RIZS, GYAPOT
	HALÁSZAT	ISTÁLLÓVÁ ALLATT.	ERDŐ GAZD.	
	SLARVASHARHA I JUH, SERTÉS	SLARVASHARHA I BARONTI, SERTÉS	LEVELETÖ ALLATTAR	LEVELETÖ ALLATT.
talaj		BARNA ERDÖTALAJ	SZARVASH. JUH FEKETE MELOSEGI	TEVEI JAK, KEGSEKILÖ NINCIS (VÁZTALAJ)